HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

12 februarie 2009 *

În cauza C-93/08,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (Letonia), prin decizia din 14 februarie 2008, primită de Curte la 28 februarie 2008, în procedura

Schenker SIA

împotriva

Valsts ieņēmumu dienests,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul C. W. A. Timmermans, președinte de cameră, domnii J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, P. Kūris și doamna C. Toader (raportor), judecători,

* Limba de procedură: letona.

avocat general: domnul D. Ruiz-Jarabo Colomer,
grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 decembrie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Schenker SIA, de domnul A. Tauriņš, membru al consiliului de administrație, asistat de I. Faksa, advokāte;

— pentru Valsts ieņēmumu dienests, de domnul Dz. Jakāns, în calitate de agent, asistat de doamna E. Krimela, în calitate de agent;

— pentru guvernul leton, de doamnele E. Balode-Buraka, E. Eihmane și K. Drēviņa, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de domnul M. Smolek, în calitate de agent;

— pentru guvernul elen, de doamnele O. Patsopoulou și Z. Chatzipavlou, în calitate de agenți;

— pentru guvernul finlandez, de domnul J. Heliskoski, în calitate de agent;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii E. Kalniņš și S. Schønberg, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 11 din Regulamentul (CE) nr. 1383/2003 al Consiliului din 22 iulie 2003 privind intervenția autorităților vamale împotriva mărfurilor suspectate de a aduce atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală, precum și măsurile care trebuie aplicate mărfurilor care aduc atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală (JO L 196, p. 7, Ediție specială, 02/vol. 16, p. 18).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Schenker SIA (denumită în continuare „Schenker"), pe de o parte, și Valsts ieņēmumu dienests (administrația

fiscală centrală), pe de altă parte, privind o amendă aplicată acestei societăți după distrugerea mărfurilor suspectate că aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Regulamentul nr. 1383/2003 a abrogat și a înlocuit Regulamentul (CE) nr. 3295/94 al Consiliului din 22 decembrie 1994 de stabilire a măsurilor de interzicere a punerii în liberă circulație, a exportului, reexportului și a plasării sub regim suspensiv a mărfurilor contrafăcute și a mărfurilor piratate (JO L 341, p. 8).

4 Considerentele (3), (5), (9) și (10) ale Regulamentului nr. 1383/2003 au următorul cuprins:

„(3) În cazurile în care mărfurile contrafăcute, mărfurile piratate și, în general, mărfurile care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală sunt originare sau provin din țări terțe, este necesar să se interzică introducerea lor pe teritoriul vamal al Comunității, […] și să se instituie o procedură adecvată care să le permită autorităților vamale să impună respectarea cât mai strictă a acestei interdicții.

[…]

(5) În perioada necesară pentru a se stabili dacă mărfurile sunt mărfuri contrafăcute, mărfuri piratate sau mărfuri care aduc atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală, intervenția autorităților vamale trebuie să se materializeze fie prin suspendarea acordării liberului de vamă pentru punerea în liberă circulație, exportul sau reexportul mărfurilor, fie prin reținerea mărfurilor în cauză […].

[…]

(9) Pentru a facilita punerea în aplicare a prezentului regulament atât de autoritățile vamale, cât și de titularii de drepturi, este necesar să se prevadă, de asemenea, o procedură mai flexibilă care să permită, în toate cazurile, distrugerea mărfurilor ce aduc atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală fără a fi obligatorie inițierea unei proceduri prin care să se stabilească dacă a fost încălcat un drept de proprietate în sensul legislației naționale.

(10) Este necesară definirea măsurilor ce trebuie aplicate mărfurilor în cauză atunci când se stabilește că sunt mărfuri contrafăcute, mărfuri piratate sau, în general, mărfuri care aduc atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală. Măsurile în cauză nu trebuie doar să priveze persoanele responsabile de comercializarea acestor mărfuri de profitul economic al operațiunii și să le sancționeze, ci și să constituie o măsură disuasivă eficientă împotriva unor operațiuni similare."

5 Articolul 2 alineatul (1) litera (a) punctul (i) din Regulamentul nr. 1383/2003 prevede:

„În sensul prezentului regulament, prin […] se înțelege:

(a) «mărfurile contrafăcute», și anume:

(i) mărfurile, inclusiv ambalajul acestora, pe care a fost aplicată, fără autorizație, o marcă comercială care este identică cu marca comercială valabil înregistrată pentru același tip de mărfuri sau care nu poate fi deosebită prin aspectele sale esențiale de marca comercială respectivă și care, din acest motiv, aduce atingere drepturilor titularului mărcii în cauză, în conformitate cu dreptul comunitar […] sau în temeiul dreptului național […]”.

6 Articolul 10 primul paragraf din acest regulament prevede:

„Pentru a se stabili dacă a fost încălcat un drept de proprietate intelectuală în conformitate cu dreptul național, se aplică dispozițiile legale în vigoare în statul membru pe teritoriul căruia mărfurile se află într-una dintre situațiile prevăzute la articolul 1 alineatul (1).”

7 Articolul 11 alineatul (1) din regulamentul respectiv are următorul cuprins:

„(1) Atunci când autoritățile vamale au reținut mărfurile suspectate că ar aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală, [..] statele membre pot prevedea, în conformitate cu legislația lor națională, o procedură simplificată, care să fie utilizată cu acordul titularului și care să permită autorităților vamale să facă în așa fel încât mărfurile să fie abandonate pentru a fi distruse sub control vamal, fără a fi necesar să se stabilească dacă a fost încălcat un drept de proprietate intelectuală în conformitate cu legislația națională. În acest sens, statele membre aplică, cu respectarea legislației lor naționale, următoarele condiții:

— titularul dreptului informează autoritățile vamale în scris, în termen de zece zile lucrătoare […] de la data primirii notificării prevăzute la articolul 9, că mărfurile care fac obiectul procedurii aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală prevăzut la articolul 2 alineatul (1) și transmite autorităților vamale acordul scris al declarantului, deținătorului sau proprietarului mărfurilor potrivit căruia mărfurile sunt abandonate în vederea distrugerii. […]. Atunci când acest lucru este justificat de circumstanțe, termenul poate fi prorogat cu zece zile lucrătoare,

— cu excepția cazului în care legislația națională prevede altfel, distrugerea se face pe cheltuiala și sub responsabilitatea titularului și este precedată sistematic de prelevarea de probe care sunt păstrate de către autoritățile vamale, astfel încât să poată fi utilizate, în cazul în care este necesar, ca elemente doveditoare admisibile în procedurile judiciare în statul membru care le-ar putea solicita."

8 Articolul 18 din Regulamentul nr. 1383/2003 prevede:

„Fiecare stat membru definește sancțiunile aplicabile în cazul unei încălcări a prezentului regulament. Sancțiunile trebuie să fie eficiente, proporționale și disuasive.”

Reglementarea națională

9 Articolul 201.12 al doilea paragraf din Codul contravențiilor administrative leton (Administratīvo pārkāpumu kodekss) prevede:

„Aplicarea unei proceduri vamale în ceea ce privește mărfurile contrafăcute și mărfurile piratate sau deținerea temporară a acestor mărfuri se pedepsește, pe lângă confiscarea mărfii, cu o amendă cuprinsă între 50 și 250 de lats pentru persoanele fizice și între 500 și 5 000 de lats pentru persoanele juridice.”

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

10 În temeiul unui contract, Schenker, comisionar în vamă, a pus în liberă circulație în numele său și în contul societății destinatare a mărfurilor, Rovens SIA (denumită în continuare „Rovens”), produse care poartă marca „Nokia”.

11 La 16 februarie 2005, în cadrul unui control al mărfurilor importate, Rīgas muitas iestāde (administrația vamală din Riga) a suspectat existența unei contrafaceri.

12 În conformitate cu articolul 9 din Regulamentul nr. 1383/2003, autoritățile vamale au reținut produsele și au prelevat probe, pe care le-au trimis reprezentantului Nokia Corp., titularul mărcii Nokia. Au informat de asemenea Rovens cu privire la această procedură.

13 La 1 martie 2005, Nokia Corp. a adus la cunoștința autorităților vamale existența unor negocieri cu Rovens privind posibilitatea de a urma procedura simplificată în vederea distrugerii mărfurilor și le-a solicitat ca termenul de reținere a mărfurilor să fie prorogat cu zece zile.

14 La 3 martie 2005, Nokia Corp. a informat autoritățile vamale că produsele prelevate demonstrau existența unei contrafaceri. La 4 martie 2005, Nokia Corp. și Rovens au încheiat un acord cu privire la distrugerea mărfurilor în cauză pe cheltuiala Rovens, acord care a fost transmis acestor autorități vamale la 11 martie 2005.

15 La 1 aprilie 2005, aceste autorități au întocmit un proces verbal în care au constatat că Schenker, în calitatea sa de „declarantă", încălcase articolele 9 și 16 din Regulamentul nr. 1383/2003. Astfel, întemeindu-se pe avizul trimis la 3 martie 2005 de Nokia Corp.,

au constatat că Schenker comisese o „infracțiune” în sensul articolului 201.12 al doilea paragraf din Codul contravențiilor administrative și i-au aplicat o amendă de 500 LVL (lats letoni).

16 Schenker a contestat, fără succes de cauză, această decizie în fața directorului Valsts ieņēmumu dienests. Ulterior a formulat o acțiune în anulare împotriva deciziei menționate la Administratīvā rajona tiesa (Curtea Administrativă Districtuală), invocând faptul că articolul 11 din Regulamentul nr. 1383/2003 prevede în realitate posibilitatea de a nu se constata că marfa este contrafăcută. Această acțiune a fost respinsă.

17 Sesizată cu apel, Apgabaltiesa (Curtea Regională) a considerat că articolul 11 nu era aplicabil, deoarece acordul cu privire la distrugerea produselor fusese încheiat abia după efectuarea de către autoritățile vamale a controlului privind încălcarea dreptului de proprietate intelectuală.

18 În consecință, Schenker a introdus recurs la l'Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, care a suspendat judecarea cauzei și a adresat Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 11 din Regulamentul nr. 1383/2003 trebuie interpretat în sensul că aplicarea sancțiunilor prevăzute în legislația națională în privința declarantului sau a proprietarului mărfurilor este exclusă atunci când titularul proprietății intelectuale (titularul dreptului) convine cu declarantul sau cu proprietarul mărfurilor distrugerea acestora sau angajează negocieri cu privire la posibilitatea de a le distruge și când, în cadrul acestei proceduri, vama primește informația potrivit căreia mărfurile sunt contrafăcute?”

Cu privire la întrebarea preliminară

19 Prin întrebarea formulată, instanța de trimitere ridică în esență problema dacă inițierea, cu acordul titularului unui drept de proprietate intelectuală și al importatorului, a procedurii simplificate prevăzute la articolul 11 din Regulamentul nr. 1383/2003 privează autoritățile naționale competente de puterea de a aplica persoanelor responsabile de importarea unei astfel de mărfi pe teritoriul vamal al Comunității o „sancțiune" în sensul articolului 18 din acest regulament, cum ar fi o amendă administrativă.

Observațiile prezentate Curții

20 Schenker consideră că Regulamentul nr. 1383/2003 nu permite autorităților vamale să impună o sancțiune atunci când între titularul dreptului de proprietate intelectuală și importator este inițiată o procedură simplificată, deoarece, pe de o parte, distrugerea mărfurilor în cauză ar constitui deja în sine o sancțiune, iar pe de altă parte, aceste autorități nu ar fi autorizate să intervină în rezolvarea conflictelor dintre operatorii privați, care ar face numai obiectul dreptului civil și al procedurilor judiciare. Pe de altă parte, în calitate de comisionar în vamă, Schenker nu poate face obiectul unei sancțiuni administrative, cum ar fi o amendă, în locul importatorului sau al producătorului.

21 În plus, în litigiul principal, autoritățile vamale s-ar fi întemeiat numai pe declarația unilaterală a titularului mărcii pentru a-i aplica acestuia amenda în litigiu. Or, susținută în această privință și de Comisia Comunităților Europene, această societate pune la îndoială valoarea probatorie suficientă a acestei declarații pentru a se constata o „încălcare a unui drept de proprietate intelectuală" în sensul Regulamentului nr. 1383/2003.

22 Valsts ieņēmumu dienests, guvernul leton, guvernul ceh, guvernul elen și guvernul finlandez, precum și Comisia consideră, la rândul lor, că aplicarea unei „proceduri simplificate" în sensul articolului 11 din Regulamentul nr. 1383/2003 nu privează autoritățile competente de posibilitatea de a aplica „sancțiuni" în sensul articolului 18 din acest regulament, deoarece, astfel cum rezultă și din considerentul (10) al regulamentului, statele membre sunt obligate să aplice sancțiuni efective, proporționale și disuasive în cazul în care se aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală.

Răspunsul Curții

23 În ceea ce privește posibilitatea autorităților competente de a aplica o „sancțiune" în sensul articolului 18 din Regulamentul nr. 1383/2003 atunci când a fost inițiată o „procedură simplificată", în sensul articolului 11 din acest regulament, de către operatorii vizați, trebuie să se sublinieze, astfel cum rezultă din considerentul (9) al regulamentului, că această procedură simplificată a fost instituită pentru a facilita punerea în aplicare a Regulamentului nr. 1383/2003 atât de către administrațiile vamale, cât și de către titularii drepturilor de proprietate intelectuală.

24 Astfel, în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1383/2003, atunci când, în urma acceptării unei cereri de intervenție a titularului dreptului, biroul vamal competent constată că mărfurile în cauză sunt suspectate că ar fi adus atingere unui drept de proprietate intelectuală, suspendă acordarea liberului de vamă sau reține aceste mărfuri pentru a se putea dovedi existența unei încălcări a dreptului de proprietate intelectuală.

25 Or, pe de o parte, nefinalizarea acestei proceduri în termenele prevăzute poate conduce la introducerea pe teritoriul vamal al Comunității a unor mărfuri care aduc atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală, iar pe de altă parte, atunci când titularul

mărcii depune o cerere de intervenție, acesta, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1383/2003, anexează la această cerere o declarație prin care acceptă să suporte toate cheltuielile efectuate în temeiul acestui regulament pentru menținerea mărfurilor sub control vamal în conformitate cu articolul 9 și, după caz, cu articolul 11 din regulament.

26 Pentru remedierea inconvenientelor privind în special durata procedurii și costurile depozitării suportate de titularul dreptului de proprietate intelectuală, Regulamentul nr. 1383/2003 a prevăzut o procedură simplificată, care permite titularului acestui drept, cu acordul declarantului, al deținătorului sau al proprietarului mărfurilor suspectate, să obțină, sub controlul autorităților vamale, distrugerea acestor mărfuri, și aceasta, astfel cum reiese din considerentul (9), fără a fi obligatorie inițierea unei proceduri prin care să se stabilească dacă a fost încălcat un drept de proprietate în sensul legislației naționale.

27 Cu toate acestea, inițierea unei proceduri simplificate, a cărei instituire în ordinea juridică a statelor membre este numai facultativă, nu poate priva autoritățile acestor state de puterea de a adopta o „sancțiune", în sensul articolului 18 din Regulamentul nr. 1383/2003, întrucât această dispoziție prevede că statele membre trebuie să definească astfel de sancțiuni în cazul unei încălcări a acestui regulament.

28 Astfel, după cum reiese din considerentul (3) al Regulamentului nr. 1383/2003, în general, importarea mărfurilor care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală trebuie interzisă pe teritoriul vamal al Comunității.

29 În această privință, astfel cum prevede articolul 18 din Regulamentul nr. 1383/2003 coroborat cu considerentul (10) al acestui regulament, statele membre sunt obligate să adopte sancțiuni cu caracter efectiv, proporțional și disuasiv în cazul unei încălcări a acestui regulament.

30 Or, contrar celor susținute de Schenker, distrugerea mărfurilor după finalizarea unei proceduri facultative condiționate de acordul intervenit între titularul mărcii și importator nu poate fi calificată drept sancțiune impusă de o autoritate națională în aplicarea regimului sancțiunilor pe care statele membre sunt obligate să le adopte în temeiul articolului 18 din Regulamentul nr. 1383/2003.

31 În continuare, astfel cum arată în mod întemeiat guvernul ceh și guvernul finlandez, la articolul 11 alineatul (1) a doua liniuță din Regulamentul nr. 1383/2003, este prevăzut în mod expres că distrugerea este precedată sistematic de prelevarea de probe care sunt păstrate de autoritățile vamale, astfel încât să poată fi utilizate, în cazul în care este necesar, ca elemente doveditoare admisibile în procedurile judiciare în statul membru care le-ar putea solicita.

32 În final, în ceea ce privește natura probelor necesare pentru constatarea unei încălcări a unui drept de proprietate intelectuală, este necesar să se arate că, în temeiul articolului 10 din Regulamentul nr. 1383/2003, pentru a se stabili dacă a fost încălcat un drept de proprietate intelectuală în conformitate cu dreptul național, se aplică dispozițiile legale în vigoare în statul membru pe teritoriul căruia mărfurile se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 1 alineatul (1).

33 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că inițierea, cu acordul titularului unui drept de proprietate intelectuală și al importatorului, a procedurii simplificate prevăzute la articolul 11 din Regulamentul nr. 1383/2003 nu privează autoritățile competente de puterea de a aplica persoanelor responsabile de importarea unei astfel de mărfi pe teritoriul vamal al Comunității o „sancțiune" în sensul articolului 18 din acest regulament, cum ar fi o amendă administrativă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

34 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Inițierea, cu acordul titularului unui drept de proprietate intelectuală și al importatorului, a procedurii simplificate prevăzute la articolul 11 din Regulamentul (CE) nr. 1383/2003 al Consiliului din 22 iulie 2003 privind intervenția autorităților vamale împotriva mărfurilor suspectate de a aduce atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală, precum și măsurile care trebuie aplicate mărfurilor care aduc atingere anumitor drepturi de proprietate

intelectuală nu privează autoritățile competente de puterea de a aplica persoanelor responsabile de importarea unei astfel de mărfi pe teritoriul vamal al Comunității o „sancțiune” în sensul articolului 18 din acest regulament, cum ar fi o amendă administrativă.

Semnături